žvilgiu kontrastingi. Pavyzdžiui, moters kape Nr. 83 rasti 9 įvairūs radiniai, o kape Nr. 84 - tik 2, kape Nr. 85 - 14 radinių. Pastarajame kape aptikta: dėželinė antkaklė, antkaklė su kabliuku ir kilpele, 2 smeigtukai apskritomis "tutulio" formos galvutėmis, 2 geležiniai lazdeliniai smeigtukai, karolių vėrinys, lankinė segė rombo kojele, lankinės žieduotosios segės dalis, galvos papuošalas iš 7 eilių žalvarinių įvijėlių, krūtinės papuošalas iš varpelių ir karolių, įvijinis žiedas, smiltainio verpstukas ir lipdytas molinis puodelis.

Remiantis kapuose rasta medžiaga, kapai priskiriami III-VI amžiams.

1989 m. Bandužių kapinyno tyrinėjimai užbaigti. 1985-1989 m. iš viso ištirtas 3131 m^2 plotas ir aptikta 90 kapų (iš jų 29 degintiniai). Surinkta 879 radiniai (įskaitant ir 1979 m. L. Vaitkunskienės tyrinėjimų radinius).

Kapinyne mirusieji laidoti nuo pirmųjų m.e. amžių iki XIII ar net XIV a. pradžios.

Jonas Stankus

PAILGOČIO KAPINYNO TYRINĖJIMAI

1989 m. MA Istorijos institutas tyrinėjo Pailgočio kapinyną, esantį apie 10 km nuo Šilalės, kairėje vieškelio į Pajūrį pusėje. Ištirtas 420 m^2 plotas ir aptikta 11 griautinių kapų. Iš jų 6 moterų kapai ir 5 vyrų. 10 kapų duobių kontūrai išryškėjo 35-45 cm gylyje. Vienuoliktojo kapo kontūrų nebuvo. Kapų duobės pailgos, apvaliais kampais, galvūgalyje kiek platesnės. Duobių ilgis 145-230 cm, plotis - 59-90 cm. Visose kapų duobėse pastebėta angliukų, kai kur - gana daug. Sprendžiant pagal tai, kokiame gylyje aptiktos įkapės, atrodo, kad mirusieji laidoti 40-55 cm gylyje. Laidojimo kryptis įvairi ir nepriklausė nuo mirusiojo lyties. Šiaurės rytų kryptimi palaidoti

vyrai kapuose Nr. 1, 2, 7, pietryčių - kape Nr. 3, pietvakarių - vyras kape Nr. 4 ir moterys kapuose Nr. 5, 6, 9, 11; vakarų, viena moteris kape Nr. 10, šiaurės vakarų kryptimi - taip pat tik viena (kapas Nr. 8). Mirusiųjų griaučiai neišlikę.

Įkapės - darbo įrankiai, buities reikmenys, ginklai, papuošalai.

Iš darbo įrankių paminėtini peiliai ir įmoviniai kirviai. Kapuose peilių nerasta. Jie aptikti pavieniai plotuose 18, 19. Peiliai nedideli, geležtės tiesios, 8,5 ir 10,5 cm ilgio ir 2,4-3,3 cm pločio. Įmovinių kirvių rasta po vieną vyrų kapuose Nr. 2, 3, 7, padėti buvo skirtingose vietose. Kape Nr. 2 kirvis gulėjo mirusiojo kairėje pusėje, pečių srityje, kotas turėjo būti nukreiptas mirusiojo kojų link. Kape Nr. 3 kirvis rastas mirusiojo kojų srityje. Jo ašmenys nukreipti į kapo duobės kraštą, o kotas turėjo būti mirusiojo galvos link. Kape Nr. 7 kirvis rastas taip pat mirusiojo kojų srityje, tik jo ašmenys nukreipti kapo duobės galo link, o kirvakotis turėjo gulėti skersai kapo duobę. Jų korpusų ilgis - 18, 19 ir 17,5 cm, ašmenų ilgis - 7, 7,1 ir 4,3 cm.

Moterų kapuose Nr. 5 ir 6 aptikti smiltainio verpstukai. Kape Nr. 5 jis rastas mirusiosios dešiniojo peties srityje, o kape Nr. 6 - juosmens srityje. Verpstukai neornamentuoti, jų aukštis - 1,7 ir 1,8 cm, skersmuo - 3,4 ir 4,8 cm, skylučių skersmuo - 0,5 ir 0,9 cm.

Kapuose aptikta keletas buities reikmenų. Vyro kape Nr. 2 rasti geriamojo rago angos krašto žalvariniai apkalai. Vyro kape Nr. 1 aptiktas geležinės sagties fragmentas, o kape Nr. 2 - žalvarinė netaisyklingos formos sagtis, padaryta iš keturkampės vielos, jos ilgis - 2,9, plotis - 2,7 cm. Be to, vyrų kapuose Nr. 1 ir 2 rasta po titnago gabalėlį.

Iš ginklų pažymėtini kalavijai bei įmoviniai ietigaliai. Pastarųjų aptikta ir kapuose, ir pavienių. Kapuose Nr. 1, 4 rasti 2 trumpi, į viršūnę platėjantys, įstrižai nukirstais geležčių galais kalavijai. Jie gulėjo mirusiųjų juosmens srityje (matyt, buvo nešiojami pri-

tvirtinti prie juostos ar diržo). Jų ašmenys nukreipti į kapo vidų (mirusiojo link), viršūnės - kojų link. Kape Nr. 4 išliko dar ir kalavijo medinė rankena. Kalavijų geležčių ilgis 38 ir 47 cm, plotis ties įkotėmis - 3,6 ir 4,3 cm, o viršūnėje - 7,3 ir 7,5 cm, įkočių - rankenų ilgis - 10 ir 8 cm.

Ietigalių aptikta 11, visi jie įmoviniai. Iš jų 6 rasti kapuose ir 5 pavieniai. Gana įdomi kape Nr. 1 aptiktų 2 ietigalių padėtis: vienas iš jų gulejo mirusiojo galvūgalyje, įmova kojų link, o kitas - kojūgalyje, įmova taip pat kojų link (matyt, pastaroji ietis prieš dedant į kapą buvo perlaužta ar įdeta be koto). Kape Nr. 2 rasti taip pat 2 ietigaliai, bet padėti įprasta tvarka - abu mirusiojo galvūgalyje vienas šalia kito, įmovomis kojų link. Kapuose Nr. 4 ir 7 aptikta po ietigalį, gulintį taip pat įmova kojų link.

Pagal plunksnos formą rastieji ietigaliai skirstomi į 2 tipus: 1) su karklapio formos plunksna rasti kape Nr. 1 (du), kiti du plote 12 ir dar vienas - plote 17. Jų ilgis 14-24 cm; 2) ištęsto rombo formos plunksna ietigalių aptikta tik du - kapuose Nr. 4 ir 7 (jų ilgis 18,5 ir 14,5 cm). Kape Nr. 2 rastieji du ietigaliai labai sunaikinti korozijos, negalima nustatyti jų plunksnų formos. Dar trijų įmovinių ietigalių fragmentai rasti plote 18.

Nemažą įkapių dalį sudaro žalvariniai papuošalai, apktikti beveik išimtinai moterų kapuose. Vyrai jais puošėsi retai. Papuošalai gana įvairūs. Moters kape Nr. 5 prie galvos rasta žalvarinė įvija.

Kapuose ir pavieniui aptikta įvairių antkaklių: a) antkaklės kūginiais galais - moterų kapuose Nr. 10 (dvi), 11 bei plote 18; b) antkaklės buoželiniais galais - moterų kapuose Nr. 8 ir 9.

Segių nedaug. Viena iš jų laiptelinė (po vieną laiptelį ant kojelės ir liemenėlio) rasta moters kape Nr. 10. Kita - stambi lankinė aguoninė rasta vyro kape Nr. 1.

Žymiai daugiau nešiota įvairių smeigtukų: a) geležinis lazdelinis smeigtukas rastas vyro kape Nr. 3, toks pat žalvarinis moters kape Nr. 9 (jų ilgis 9-9,1 cm); b) du nuokamieniai smeigtukai su pusmėnulio

formos kabučiais - moters kape Nr. 5; c) vienas kryžinis žalvarinis smeigtukas - moters kape Nr. 6; d) žalvarinis ratelinis smeigtukas kartu su buoželine antkakle - moters kape Nr. 8.

Puoštasi ir pavieniais gintaro karoliais. Vyro kape Nr. 1 rasti 2 dvigubo nupjauto kūgio formos gintaro karoliai, vienas toks pat karolis rastas vyro k. Nr. 2. Jų skersmuo 1,6-1,7 cm, o aukštis - 1,1-1,2 cm. Statinėlės formos 1 cm skersmens ir 0,9 cm aukščio gintaro karolis rastas moters kape Nr. 6.

Daugiau aptikta juostinių apyrankių, puoštų išilginiais grioveliais, įkartėlėmis, akutėmis. Jų rasta moterų kapuose Nr. 9 (dvi), 10 (keturios) ir 11 (dvi), dar viena tokia apyranke aptikta plote 16. Moters kape Nr. 6 rasta 1 įvijinė, taip pat - vienas įvijinis žiedas (moters kapas Nr. 10).

Kaip matome, kiek daugiau įkapių buvo buvo vyrų kapuose Nr. 1 ir 2 bei moters kape Nr. 10.

Vyro kape Nr. 1 aptikta lankinė aguoninė segė, 2 gintaro karoliai, kalavijas, į viršūnę platėjančia geležte, 2 įmoviniai karklapio formos plunksna ietigaliai, geležinė sagtis ir titnagiukas, o moters kape Nr. 10 rasta: dvi antkaklės kūginiai galais, laiptelinė segė, ritinis smeigtukas, 4 juostinės apyrankės ir įvijinis žiedas.

Sprendžiant pagal aptiktas įkapes, ištirtuosius kapus galima datuoti III a. ir VIII a.

Valdemaras Šimėnas

VIDGIRIŲ KAPINYNAS

MA Istorijos institutas tęsė 1986 m. pradėtus Vidgirių (Šilutės raj.) kapinyno tyrinėjimus (žr.: ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 94-98). Per paskutiniuosius dvejus metus ekspedicija dar atidengė 412 m^2 plotą (pl. Nr. IX-XVIII) ir ištyrė vienuolika nedegintų ir vieną sudeginto mirusiojo kapą, bei 7